

Viering Sove 9 november 2019, Rob Kosterman, Straatpastor Eindhoven

Thema: 'Omgang met mensen in nood'

Gebed:

Eeuwige Enige die wij soms stamelend God noemen.

Geraakt in ons hart door de noden in onze wereld en onze stad Eindhoven zijn we hier naar deze plek gekomen.

Maak ons open voor uw woord,
woorden uit een ver verleden, woorden van hoop.

Dat wij volstromen met hoop
en wegen vinden die leiden naar een menswaardig bestaan voor iedereen.

Ruim de beslommingen op in ons hoofd

en vul onze gedachten met uw droom

van een nieuwe wereld en een nieuwe aarde, waaraan we straks, als we hier vanavond weggaan ,
mogen meewerken. Amen.

Inleiding;

Welkom in deze gastvrije ruimte om elkaar te ontmoeten.

Wij zijn hier gekomen en hebben een keuze gemaakt,
een keuze om elkaar en God te ontmoeten.

We hadden ook voor iets anders kunnen kiezen. Is dit een goede keuze?

Is dit een keuze voor het leven?

Overall komen mensen voor een keuze te staan.

Ook ik ben een aantal jaren geleden voor een keuze te komen staan.

Langzaam is in mij het verlangen gegroeid om als pastor iets te mogen
betekenen voor de meest kwetsbare groep van onze Eindhovense samenleving
de dak- en thuislozen, de mensen aan de rafelranden van onze samenleving.

Een schatting in Eindhoven is dat het om ongeveer 4000 personen gaat.

Niet allemaal dakloos, maar velen van hen wel thuisloos.

Ik ben blij dat ik u hier iets in de overweging over mag vertellen.

Maar mogen we ook door de oude verhalen uit de schrift geraakt worden.

Twee schitterende lezingen die ons een spiegel voor houden over onze verhoudingen met onze naasten.

Toe en ook nu zijn zij het die Gods aandacht hebben.

Ik wens u een goede, inspirerende en sfeervolle viering toe.

Overweging

Ik wil beginnen met een kort verhaaltje

De tsaar van Rusland was een ongelukkig mens. Hij bezat alles wat een mens kan wensen, maar hij wist niet waarvoor hij leefde. Drie vragen kwelden hem: Wat moet ik doen? Met welke mensen moet ik het doen? En wanneer moet ik doen wat God van mij verlangt?

Al zijn raadgevers konden geen bevredigend antwoord geven, en tenslotte verwees iemand hem naar een eenvoudige Russische boer. Die zou de antwoorden weten! Na dagen reizen vond de tsaar de boer. Hij was aan het ploegen en besteedde nauwelijks aandacht aan zijn hoge gast. De tsaar legde de boer zijn vragen voor, maar die gaf geen antwoord en ging rustig door met ploegen. Toen werd de tsaar kwaad, en eiste van de boer een antwoord. Ten slotte zei de boer: 'de zon is nog niet onder. Ik moet eerst mijn werk afmaken.' De woede van de tsaar werkte niet en hij besloot om maar rustig af te wachten. Plotseling kwam er een zwaargewonde man het veld op. Zijn hoofd zat onder het bloed en hij viel halfdood voor de ploeg neer. De boer zette de ploeg stil en zei tegen de tsaar: 'Help mij, dan kunnen we deze man samen naar mijn hut brengen.' De tsaar hielp de boer zo goed en kwaad als mogelijk. De boer verpleegde de wonden van de man en de tsaar moest water halen. Toen de boer klaar was, wilde hij gaan slapen. Maar

je moet mij eerst een antwoord geven', zei de tsaar. 'Morgenochtend', zei de boer, en hij legde zijn hoofd neer. De tsaar had een onrustige nacht. De volgende morgen zorgde de boer eerst voor de zieke, daarna wilde hij weer gaan ploegen. 'Geef me eerst de antwoorden', smeekte de tsaar. 'Die heb je al', antwoordde de boer. 'De eerste vraag was: wat moet ik doen? Je hebt het gezien: toen ik aan het ploegen was, ging ik door met ploegen totdat de zon zou ondergaan. Toen er een gewonde op mijn veld kwam, hield ik stil. En omdat jij aanwezig was heb je mij geholpen. Wat moet je doen? Dat wat voorhanden is. Met wie moet je het doen? Met degene die aanwezig is. En wanneer moet je het doen? Op het moment dat het zich voordoet.

Dan denk ik aan een paar regels zo juist gelezen van Jezus Sirach: wijs iemand in nood niet af, keer je rug niet toe aan wie jou nodig heeft. Kijk niet weg van smekende ogen. Deze oude tekst nog steeds heel actueel!

Toen ik in 2013 benoemd werd voor het stadspastoraat/diaconaat in de Catharinakerk vol goede moed en plannen kwam ik bij het zien van wat er allemaal al gebeurde in en rond de binnenstad, want dat was min of meer mijn territorium ook met de vragen die de tsaar in het verhaaltje had. Wat moet ik doen, met welke mensen en wat kan ik als pastor een aanvulling zijn op al wat er gebeurt. Al vlug kwam ik in contact met het Open Huis en het Steunpunt Materiële Hulpvragen.

De een een inloophuis, de ander een werkgroep die mensen ondersteund die financieel vast zijn gelopen. Beide actief met de zorg voor mensen die leven aan de rafelranden van onze Eindhovense samenleving. Langzaam kwam bij mij het verlangen om met de groep dak- en thuislozen pastoraal aanwezig te zijn. Iets wat in Eindhoven nog niet bestond. Dan ga je zoeken hoe je dat op poten kunt zetten, met enkele enthousiaste personen, een soort denktank en daarna met behulp van het bisdom is er een kerkelijke instelling Straatpastoraat Eindhoven per 1-118 opgericht. Toen ik op 2 januari van dat jaar mocht starten, toen dacht ik weer: hoe, met wie en wat is dan mijn pastorale identiteit? Ik had wel eerder een cursus gevold samen met andere straatpastores.... maar toch. Je gaat op pad, loopt naar de plakken waar de doelgroep zich bevind, en dat zijn de inloophuizen, parken, de bibliotheek, stadskantoor of zo maar dat bankje op het stationsplein. Als eerste moet je je laten zien en vertrouwen winnen in deze groep

Ik krijg nogal wat vragen: hoeveel en hoe groot is de groep hier in Eindhoven. Een schatting is dat het om ongeveer 4000 personen gaat. Niet allemaal dakloos maar zeker wel thuisloos.

De Eindhovense stad is het huis van de dakloze. Op straat zoekt hij zijn rust en vertier. Hier treft hij zijn kameraden. Velen hebben geen huis van waaruit hij de stad intrekt. Hij heeft geen dak boven zijn hoofd dat hem draag houdt, geen muren die hem beschermen, geen deur die hij achter zich dicht kan trekken. Buiten is geen privé. Niet is van hem. De openbare ruimte is van iedereen. Meer nog van iedereen dan van hem. De dakloze leeft in een wereld die hij niet de zijne mag noemen. Immers de stad is van het winkelend publiek, voor de studenten, voor wie naar zijn werk gaat, voor een ontmoeting, voor een toerist. De stad is er voor wie er iets te zoeken heeft. Wie er niets te zoeken heeft, wie zich zonder redelijk doel ophoudt in een portiek, park of openbare ruimte riskeert in sommige gemeenten een boete van 90 euro, of zoals in Eindhoven al enige tijd gebruikelijk is een gebiedsverbod. Meestal de binnenstad. Maar met welke bedoeling zit hij of zij al uren op dat bankje, of zoals Lucas onder de tunnel bij de Kruistraat. Heb je als dakloze wel een bedoeling, behalve dat je wacht, maar waar wacht je op? En hoelang mag je wachten tot je wordt weggestuurd?

De dakloze is afhankelijk van de goedgezindheid van zijn omgeving.

Voor het geval dat hij of zij geen slaapplek kan krijgen in de nachtopvang omdat deze vol zit zoekt hij een plek voor de nacht om te slapen. Dat kan dat bankje achteraf zijn, in de bosjes bij de Genniperwaternolen, of waar dan ook. Dan zit hij met de vragen: Wat is het weer, droog, nat of koud. . Hoe hard is de grond en hoe ongezien ben je? Zijn er anderen? Ben je alleen en zijn je weinige spullen veilig? Allemaal vragen om de nacht door te komen. En de volgende dag weer van voor af aan. Het is echt een kwestie van overleven.

Er zijn diverse situaties die kunnen leiden tot dakloosheid, een extreme ervaring in de jeugd, een crisis in

de levensloop, een scheiding of schulden of psychische problemen. Drank en drugs spelen vaak een grote rol in deze groep. Maar wat bij deze groep voorop staat is dat ze ook als mens gezien willen worden.

Veel verhalen van de dak- en thuislozen gaan over relaties, verdriet, afscheid nemen, hoop op een toekomst over serieus genomen worden en niet als mens gezien worden. Laatst schreeuwde een van hen het uit, nadat hij iets had weggehaald: 'Ik ben ook maar een mens!' maar worden zij ook als mens gezien, of zoals je in veel rapporten leest 'als een probleem'. Daartoe dient het straatpastoraat, hen laten zien en ervaren, ondanks alles wat is voorgevallen dat zij mens zijn, geen probleem. Samen met hen zoeken naar antwoorden om, als is het maar even, weer de draad op te pakken. Er weer tegen te kunnen, zich weer gezien weten. Het straatpastoraat is een soort vrijplaats waar jij met jouw verhaal veilig bent. En dat kan op een bankje in het park zijn, in de bibliotheek of een inloophuis. Samen tijd nemen rond het levensverhaal, als spiegel fungeren. Al ben ik geen hulpverlener, soms zijn de situaties zo schrijnend dat er meteen een oplossing gevonden moet worden. Een voorbeeld: Een Irakees gezin man vrouw twee kinderen van 6 en 8 jaar kwamen op een vrijdagmiddag het Open Huis binnen. Zij was ook nog vijf maanden zwanger. Een gezinshereniging met de belofte van een kennis op onderdak. Die belofte was maar twee weken en stonden ze op straat. Eerst de gemeente gebeld, geen regiobinding, geen hulp. Toen gebeld naar den Bosch, Helmond, hulpverleningsorganisaties, nergens plek. We hebben min of meer behoorlijk 'gefrustreerd' een kort filmpje gemaakt en dat op YouTube geplaatst. Een drukmiddel maar de gemeente Eindhoven reageerde snel. Of wij voor een aantal dagen onderdak konden regelen, want een gezin op straat is voor deze succesvolle Brainport stad geen visitekaartje. Dat hebben we gedaan en na vijf dagen heeft de gemeente het van ons overgenomen.

De lezingen die uitgekozen zijn voor deze viering rond de meest kwetsbare groep de dak- en thuislozen liegen er niet om. Als mensen die in onze traditie staan mogen we de mensen aan de rafelranden van onze samenleving niet aan hun lot overlaten. Of zoals ik nogal een hoor : Eigen schuld, dikke bult..... Nog eens twee regeltjes van Jezus Sirach: Onthoud een bedelaar je aalmoes niet. Wijs een bedelaar in nood niet af en keer een arme niet de rug toe.

De nieuwe christengemeente is een gemeente die vrijwel alle kenmerken van uiterlijke zichtbaarheid zoals wij die traditioneel verstaan, verloren heeft.

Geen eigen gebouw, geen straffe organisatie, alleen een groep mensen die elkaar van tijd tot tijd zien en zoeken om het woord te horen en de heilsgeheimen heel eenvoudig te vieren, te midden van een grondig gesecculariseerde wereld waarin zij na de samenkomst verdwijnen, ieder naar zijn eigen taak, die zij in het licht van het woord en heil zo goed mogelijk tracht te vervullen.

Zij trekt door de wereld in het besef van solidariteit, wezenlijke dienstbaarheid.

De arrogantie van vroeger heeft plaatsgemaakt voor wezenlijke bewogenheid voor het lot van de wereld, dat men als eigen lot herkent.

Deze tekst van Karl Rahner

Voorbede

Eeuwige Enige, wil ons bemoedigen met uw woorden
Geef kracht als we eenzaam zijn,
als wanhoop ons dreigend insluit
als we geen werk hebben
als we aan huis gebonden zijn
of angst ervaren om ergens te zijn
als we een geliefde zien wegzakken.
Wil ons uitleiden uit de duistere plekken van verslaving
aan drank, geld, porno, eten en drugs.
Verzadig onze ziel met uw nabijheid.

Eeuwige Enige, zie om naar uw lijdende mensen,
verslaafde mensen, de dak- en thuislozen
mensen die zwerven door de straten van onze steden
allen die gevangen zijn in twijfel van binnenuit
en dreiging van buitenaf,
jongeren die zichzelf niet meer de moeite waard vinden,
mensen met grote schulden.
Wil iets goeds in hun leven beginnen
door uw goede Geest, die moed en hoop geeft.
Geef kracht aan alle hulpverleners,
laat uw naam ieder tot hulp zijn en wees hen nabij.

Eeuwige Enige,
waar liefde bestaat, is geen plaats voor haat
of onverschilligheid.
Schenk uw zegende liefde aan allen die werken met mensen:
op scholen, ziekenhuizen, op de weg, in de inloophuizen
Laat ieder trouw en met vreugde zijn werk verrichten
in dienst van de vaak kwetsbare medemensen
voor onze stad, samenleving en voor U.
Sterk en zegen ieder voor zijn taak.

Eeuwige Enige,
laat ons niet steunen op eigen inzichten
maar onze toevlucht bij U zoeken.
wees voor kinderen een veilig huis.
Wees voor de dak- en thuislozen een rustpunt en onderdak.
wees voor jongeren toekomst.
wees voor ouderen een sterke stad.
wees voor stervende een ster.
Dit alles durven wij U te vragen,
vandaag en morgen weer. Amen.